

รายงานฉบับสมบูรณ์

แผนงานวิจัย

การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจ
อาเซียน

Community Tourism Management For ASEAN Economic Community (AEC)
Preparation.

โดย

ธงชัย ภูวนาถวิจิตร และคณะ

มิถุนายน 2558

บทคัดย่อ

พื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม ตั้งอยู่ในพื้นที่รอยต่อระหว่างอำเภอแม่จันกับอำเภอเชียงแสนจังหวัดเชียงราย มีพื้นที่กว่า 20,000 ไร่ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พงศาวดารโยนกได้กล่าวถึงบริเวณนี้ว่าเคยเป็นที่ตั้งของเมืองโยนกนครอาณาจักรโบราณของล้านนา และมีประวัติการตั้งถิ่นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่มโดยเฉพาะกลุ่มชาวยองที่มีประวัติศาสตร์เชื่อมโยงกับเมืองยอง สหภาพเมียนมาร์ จึงทำให้พื้นที่แห่งนี้มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงราย การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาแนวทางการวางแผนการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม 2) ศึกษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวยอง ลื้อ อาข่า ชาวไทยอีสาน และชาวพื้นเมืองภาคเหนือ ในพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม และแนวทางการจัดการท่องเที่ยวรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแบบยั่งยืน และ 3) ศึกษาแนวทางการเตรียมความพร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นที่มีความสนใจในการจัดการท่องเที่ยวมีความรู้ ทักษะ ความสามารถทั้งในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว การสื่อสารกับนักท่องเที่ยว อย่างมีประสิทธิภาพ จากการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยทั้ง 3 โครงการย่อยในแต่ละวัตถุประสงค์

จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนรอบพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่มมีฐานคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ประการแรกฐานคิดจากภายนอก คือ มุ่งเน้นการปรับปรุงภูมิทัศน์ พัฒนาสิ่งปลูกสร้างและโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ถูกกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ประการที่สองฐานคิดจากภายใน ด้วยมุมมองของประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการนำเสนอทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมที่ชุมชนมีอยู่ สามารถพัฒนาศักยภาพให้เป็นที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวของชุมชน สามารถจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวแบ่งออกได้ 3 ด้าน คือ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ทันที 2) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ควรปรับปรุงก่อนจัดการท่องเที่ยว และ 3) ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ต้องรื้อฟื้นหรือพัฒนาก่อนจัดการท่องเที่ยว รวมทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างพื้นที่ชุ่มน้ำเวียงหนองหล่ม กับคิงส์โรมันและแขวงบ่อแก้ว สปป.ลาว ด้วยการวางแผนจัดการการท่องเที่ยวชุมชน โดยประชาชนในพื้นที่ที่เป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทหลักในการวางแผนจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวพร้อมกับประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ประกอบการการท่องเที่ยว รวมถึงการผลักดันให้สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลพื้นที่ชุ่มน้ำได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ชุ่มน้ำและการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรของชุมชนให้เกิดความยั่งยืนได้ สามารถนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของ

กลุ่มชาติพันธุ์ที่ยังปรากฏชัดเจนและนำมาจัดการท่องเที่ยว ทั้งอัตลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรม อัตลักษณ์ด้านภาษา อัตลักษณ์ด้านประเพณี ความเชื่อ การละเล่นและเพลงของกลุ่มชาติพันธุ์ รวมถึงอัตลักษณ์ด้านทักษะ องค์ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยชุมชน ประกอบไปด้วย การแสดงแสงสีเสียงเวียงโยนนครของกลุ่มเยาวชนสืบศิลป์ล้านนาตำบลท่าข้าวเปลือก การจัดเลี้ยงขันโตกอาหารท้องถิ่นและพัฒนาไปสู่การท่องเที่ยวเรียนรู้อาหารพื้นถิ่น (Cooking Class) ของกลุ่มแม่บ้าน ตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ปิ๋ยสาบตัดจากมูลควายของกลุ่มสามัคคีปางควาย และผลิตภัณฑ์น้ำปลาเวียงหนองหล่มของกลุ่มอาชีพประมง ซึ่งเป็นสินค้าที่จำหน่ายได้ในท้องถิ่นและสนับสนุนการท่องเที่ยวของชุมชน

ส่วนการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ พบว่า โครงการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาเพื่อการท่องเที่ยวประกอบด้วยภาษาอังกฤษและภาษาจีน มีผลการประเมินหลังการเข้าร่วมกิจกรรมสูงกว่าก่อนเริ่มโครงการทุกด้าน ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการมีความตระหนักต่อการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการขยายตัวของกลุ่มทุนจีนมากยิ่งขึ้น โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวจากภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ให้มีความพร้อมต่อการรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวชาวจีน ด้วยการกำหนดการแบ่งเขตการใช้ประโยชน์พื้นที่และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งดูแลฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวและใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ด้วยตนเอง พร้อมกับสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียนได้

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยวรองรับการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Abstract

Wieng Nong Lom wetland is located at the boundary between Mae Chan and Chiang Saen districts, Chiang Rai. Its area is covered over 20,000 Rai. In accordance with Yo-Nok historical evidence mentioned that this area was the site of the Yo-Nok Nakorn (city), an ancient Kingdom of Lanna. There was a settlement history of several ethnic groups, particularly the heirs, who has historical relations with the heirs in Myanmar, with the result that this area has the potential to be a main attraction of Chiang Rai.

The research aims to study the guidelines of tourism activity plan and tourism resources management beyond the participatory process of government and public sectors, and local administrative agencies in Wieng Nong Lom wetland. The second aim of the research is to study the cultural identity of five ethnic groups; Yong, Lue, Akha, Thai-Isan, and Northern indigenous people, who live together at Wieng Nong Lom wetland and the guidelines of sustainable tourism management to be prepared for ASEAN Economic Community (AEC). The final aim of the research is to study the readiness of the guidelines for those communities in Wieng Nong Lom wetland who are interested in tourism management to get knowledge, skills and capacity to arrange and communicate to the tourists more effectively.

The study has analyzed its content and found that there is a difference in the basic thought of tourism development between the villagers who live in Wieng Nong Lom wetland, and local administrative agencies. Their differences are from appearance approach such as the landscape improvement, building and infrastructure development, and the internal approach of their aspects to present the natural tourist attractions and the cultural heritage in community to attract visitors. However, the tourism resources management can be categorized in three parts, which are the tourism resources management that can be arranged for urgent activities, need to improve, and to be developed or restored before having the tourism management plan.

The tourism activities have included the linkage between Wieng Nong Lom wetland, King Roman and Bor Kaew district, Laos PDR. There is a community tourism management based on the main role of public participation to identify the guidelines and coordinate with local administrative agencies and tourism entrepreneurs. They encouraged the Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning (ONEP) to participate in defining the direction of wetland and sustainable tourism

developments. They are able to take advantage of the ethnic group's cultural identities for the tourism management such as architecture, language, tradition, belief, folk play and music, including skills, knowledge, and local wisdom identities.

Furthermore, communities can use the potentialities of community cultural tourism management, such as Wieng Yo-Nok Nakorn of Lights presented by Lanna Arts youth group, Ta Khao Plieng district, Kantoke Dinner, which leads to learning how to cook, arranged by womens group, a buffalo fertilizer development of Pang Kwai Samakkee group, and local Wieng Nong Lom fish products of a fishermans group, to develop the community tourism. Meanwhile, the development of human capital potentiality has shown that the language skill development program for tourism communication, which is English and Chinese, has the post-participation evaluation higher than pre-participation evaluation in all areas because the participants have realized for ASEAN Economic Community (AEC) and the expanding of Chinese capital group. They see an importance of the networking to develop the tourism by zoning the usage area and relevant laws to support the tourism resources and be able to use the tourism as a tool to build the strength of community, leading to sustainable and self-reliant management while building the corporation network among the ASEAN countries.

Keyword: Tourism Management for ASEAN